

Universitatea „Lucian Blaga“ din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
„Lucian Blaga“ University from Sibiu, Faculty of Letters and Arts

Jurnal de campanie... conjugală Constanța Buzea, *Creștetul ghețarului. Jurnal (1969-1971)*

Constanța Buzea The glacier's crown. Diary (1969-1971)

The glacier's crown, Constanța Buzea's diary from the years 1969-1971, is a volume full of intimate indiscretions, probably with enough revanchist outbursts, written by a poet renowned for her discretion in everyday life. The central figure of the diary is Adrian Păunescu, her former husband, caught in all sorts of love entanglements and professional intrigues, tyrannizing his life partner at every opportunity. Her triple hypostasis, respectively of wife, mother and poet, contributes to the composition of a diary alternating the gray tones of marital episodes with moments of maternal delight and poetic illumination.

Keywords: post-war Romanian poetry, Constanța Buzea, Adrian Păunescu, diary, post-war communist context

Institution's address: B-dul Victoriei, nr. 5-7, Sibiu, România, tel.: +40-229-21.55.56, fax: +40-269-21-27-07,
e-mail: litere@ulbsibiu.ro, web: <http://litere.ulbsibiu.ro>

Personal e-mail: dragosvarga@yahoo.com

Un *remake* autohton al celebrului film de animație, *Beauty and the Beast*, cam așa ar putea fi descris jurnalul Constanței Buzea din anii 1969-1971. Doar că în el lipsește *happy-end-ul* de cuplu, dar și metamorfoza ce eliberează prințul de sub masca bestiei. Iubirea nu este suficientă pentru a destrăma vraja sub puterea căreia este prins cel ce se dorea cel mai iubit dintre poeții țării sale: setea de recunoaștere, de a urca treptele ierarhiei, literare și politice, cu orice preț, de a fi mereu în centrul atenției, acaparator, nesățios, cu puseuri de violență și megalomanie, în concluzie, un portret cu nimic diferit față de cel deja cunoscut al bardului nostru național din perioada ceaușistă. În cele din urmă nici nu mai contează dacă paginile cu pricina au fost, după cum reclamă Adrian Păunescu, revizuite și tendențios ficționalizate, portretul personajului descris în jurnalul Constanței Buzea seamănă îndeajuns de bine cu cel al animatorului ideologic din anii Woodstockului românesc.

Firește, nu acesta ar trebui să fie scopul unul jurnal intim, fie el și periat și cosmetizat în funcție de cerințele marketingului editorial. Constanța Buzea e, cu siguranță, o poetă mai valoroasă decât mai celebrul ei „ex” soț. Star media, și înainte și după 1989, nesuferind în nici un chip de complexe dejecțiilor la stema presărate pe sute și mii de pagini, Adrian Păunescu e un subiect în sine, detaliile biografice, de tabloid - precum adulterele, ieșirile nevrotice, copiii din flori,

tentativele simulate de sinucidere, împinse, grotesc și meschin, până în zona Kitsch-ului -, plindu-se perfect pe atmosfera de bârfă și coterie ieftină a societății contemporane. Fragmente din acest jurnal, publicate în *România literară* cu ceva timp în urmă, iscaseră reacția poetului, firească în fond, fiind vorba de orgoliul rănit al unui scriitor și bărbat căruia îi sunt dinamitate, prin mărturia dinlăuntrul unui mariaj de șaisprezece ani, valorile calpe proferate bombastic în discursurile publice și în parte din poezii. Un volum plin de indiscreții de natură intimă, probabil și destule răbufniri revanșarde, scris de o poetă recunoscută pentru discreția sa în viața de zi cu zi.

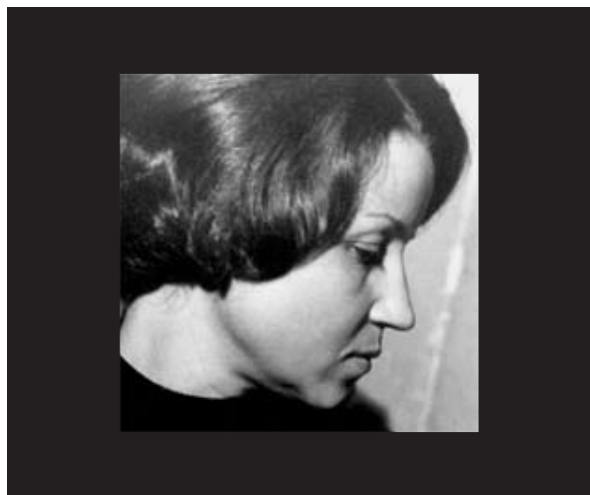
Tușele acestui portret al poetului din perioada 1969-1971, prins în tot felul de încurcături amoroase și intrigi profesionale, tiranizându-și partenera de viață cu fiecare ocazie, își găsesc un corespondent perfect în unele din portretele mai recente făcute bardului de unii maeștri ai genului. Îl am în vedere în primul rând pe Andrei Pleșu, care realizează un portret memorabil al poetului supus irevocabil blestemului cantității, al scrisului mult, al vorbitului mult, al cărților groase, al decibelilor din glas, al măreției fizicului său: „În mod vădit, dl. Păunescu aderă, pe urmele ideologilor săi preferați, la exigența acumulării nestăvilită și speră în saltul calitativ subsecvent. Când apuci pe drumul acesta, e bine să nu te abați pe minore cărări colaterale. Să nu te încurci cu finețuri și miniaturi. (...) Nu stă bine unui dulău să facă pe rândunica. Lăcomia și vanitatea

domnului Păunescu îl împiedică însă, din păcate, să respecte logica propriei sale naturi. El vrea să cupleze mugetul cu apogiatura, călcatul în străchini cu menuetul, răgâiala cu suspinul. Gargantua ridică, gracil, degetul mic și se recomandă „Albă-ca-Zăpada”. Tupeul de a face pe „titanul” e dublat, dialectic, de tupeul de a mima filigranul metafizic, speculația diafană²¹. Acumulările cantitative o copleșiseră la momentul potrivit și pe cea care încerca să-i pună ordine în „puhoiul de manuscrise și ciorne”: „E mai mereu același lucru – exerciții de versificație, un mod incomod, deși plăcut, de a se goli de energii anarhice. (...) Nu suportă nici cea mai mică amendare. Ceva nu mi se pare în ordine. Se iluzionează că absolut orice scrie e desăvârșit. Vrea să-și adune poemele politice într-o carte cu care să devină temut²². Exceptând amprenta pamfletară din rândurile lui Andrei Pleșu – e vorba totuși de partenera de viață, copleșită și oarecum anesteziată de nedreptățile și infidelitățile poetului –, detaliile caracterologice („temperament torențial”, „caracter în stricare lentă”, „anormalitate în manifestări tenace”) nu diferă prea mult: „Ambiția de a fi lider îl muncește, dar încă nu-i iese. Oricâtă gălăgie ar face, tot alții ies mai talentați, mai cultivați, mai detașați, mai boemi, mai liberi. Inteligența lui, scilicet, nu are clasă / rasă. Reușește prin energie, cantitate, excesivitate. I s-a spus „brânză bună în burduf de câine” și s-a înfuriat. (...) Lacom și avid să parvină. Își simte superioritatea, dar e superficial totuși, posesiv, violent și gelos²³. Involuntar, sau poate nu, bardul se transformă, măcar pentru un timp, în personajul principal al Jurnalului, oarecum contrar specificului speciei ca atare. În fond, e doar o iluzie, diarista scrutându-și reacțiile la comportamentul deviant al soțului, asistând, treptat, la atrofierea oricărui sentiment conjugal.

Mișcărilor feministe vor găsi, pe bună dreptate, în aceste pagini, subiecte de discuție și de polemică, episoadele relatate înscriindu-se în linia tematicilor conferințelor și revistelor de profil: un soț infidel, grobian, care-și pune soția, cinic, față-n față cu amanta - mamă a două fete gemene care-i seamănă perfect -, lăsând să transpară în poezii freământul idilelor sale, al succeselor și insucceselor sale erotice, suspicios în legătură cu banii familiei, ignorând cu desăvârșire aniversările, invidios pe succesele literare ale soției, gelos peste măsură în momentul în care soția primește un buchet de flori, vituperând la adresa socrilor care sunt de condiție mai modestă. În legătură cu acest ultim aspect, poeta notează: „Mila lui pentru părinți rămâne una pur teoretică, una care dă bine pentru amicii care nu cunosc detaliile din interior²⁴. Pentru amicii și pentru un public numeros care lăcrimează ori de câte ori inflexiunile vocii lui Hrușcă răsună pe versurile „rugii” păunesciene.

Cei trei ani survolați de notațiile periodice ale diaristei sunt, însă, nu doar anii unei imense deziluzii

conjugale, ci și anii unor împliniri în planul maternal și poetic, cei doi copii și poezia reprezentând necesara compensație pentru toate relele pricinuite de un soț tiran. Tripla ipostază, de soție, mamă și poetă, concură la alcătuirea jurnalului care alternează tonurile cenușii din episoadele maritale cu momentele de răsfaț matern și cele de iluminare poetică. Uneori ele chiar coincid, precum în pasajul în care e descrisă nașterea fiului, pasaj de o rară frumusețe și de o extraordinară

plasticitate: „La fel ca și acum doi ani, disting un clipocit. Ca și cum Dumnezeu e prezent în plagă și își clătește mâinile în pântecul meu, ca într-un vas viu...”. Tonul devine jucăuș atunci când sunt redade dialogurile copiilor, cu nostimadele lingvistice specifice. La distanță mare de țară, în periplul american, după o absență îndelungată, veștile despre copii sunt „balsam”, iar poezia îi „asigură un suport psihic, o brumă de justificare în toată restrîștea”.

Sunt relativ puține în jurnal referirile la scriitori, la cancanurile literare care fac deliciile atâtor jurnale de scriitori. Apar, *en passant*, Gabriel Dimisianu, Marin Preda, Nicolae Breban, Nicolae Manolescu, Matei Călinescu, Nichita Stănescu, Al. Ivasiuc, Eugen Simion, evident Zaharia Stancu, atenția fiind focalizată pe imaginea ambițiosului partener de viață. Poeta insistă asupra îndepărtării sale de la *România literară*, „cea mai vie și mai serioasă revistă din România”, datorată unor „greșeli”, oferindu-i-se în schimb o sumă enormă pentru a pleca din presă, instalându-se la Editura Albatros. E momentul deja cunoscut al instalării lui Adrian Păunescu, la revista *Luceafărul*, „sicriul” revuisticii românești, cu un tiraj de 8-9000 de exemplare „ce nu se vinde și nu se citește și de care se râde”, moment asumat orgolios de poetul ce dorește să concureze *România literară*, lăsându-l pe Breban „să se descurce fără acele spirite tinere, polemice, nemulțumite pe care le-ar polariza Adrian la *Luceafărul*”⁵.

Mai mult de jumătate din carte e destinată călătoriei americane a tânărului cuplu, cu o bursă literară, călătorie de informare, de contact cu civilizația capitalistă, copleșitoare prin opulență, aerul de libertate, aglomerație etc. Un periplu extenuant prin program, prin schimbarea de fus orar, du-te-vino-ul permanent între diferite orașe, prin lipsa contactelor cu cei din țară și a banilor. Contactul cu lumea americană nu le provoacă vizitatorilor acele sentimente de respingere, de dispreț față de decadenta societate capitalistă, precum, de exemplu, în cărțile de călătorie ale lui Ioan Grigorescu, totuși mai răzbate ceva din „clișeele” spațiului românesc privilegiat în raport cu cel occidental: „Nu ne împăcăm cu pâinea americană, vanilată și prea pufoasă. Nici nu simți că mănânci pâine de grâu, în obișnuința noastră sănătoasă să mănâncăm gustos, la noi, unde pâinea este baza hranei. Pâinea de pe-aici nu e sățioasă, în schimb te îngrașă.(...) Mere cât cana de-o litră, banane și pepene galben, căpșuni, în orice anotimp toate. Totul frumos ambalat. Dar de multe ori am fost dezamăgiți de gustul lor, altul decât ne-am așteptat”⁶. Momentul privilegiat al călătoriei îl va constitui însă sejurul de trei săptămâni petrecut la Chicago, în apropierea lui Mircea Eliade, a cărui personalitate o entuziasmează. Evocarea figurii sale, blând-cuceritoare, în intimitatea căminului său, alături de soție, la cursuri, în mijlocul studenților, are darul de a contrabalansa parcă fundalul întunecat pe care este

proiectată imaginea soțului: „Vorbește lejer americana, cu pasiune și cu o undă de poezie și de mister în glas. Ca un copil total cucerit de ceea ce face și de ceea ce știe și vrea să transmită. Te aduce la nivelul său, abandonându-se încrederii totale în capacitatea ta, contopindu-se cu tine total...”⁷. Cucerită de cuviința savantului, de capacitatea acestuia de a asculta, pentru a se lansa mai apoi, „ca un vrăjitor” în fascinante demonstrații, în fața studenților, diarista descoperă, prin intermediul lui Eliade, reversul pozitiv al societății americane căreia îi opune, diplomatic, europenitatea: „Se pare că noi, europenii, suferim ca de o extenuare a fibrei nervoase, ce poate că ne vine din istorie, din saturație. Suntem mai bătrâni, complexați, egoiști, leneși și mizantropi”⁸. Lectura prozelor eliadești în apropierea locuinței acestuia, audierea cursurilor sale privilegiază umplerea mai multor pagini cu reflecțiile savantului. De partea cealaltă, tupeist, teribil și teribilist, Păunescu îi smulge un interviu pentru *Luceafărul*.

Dincolo de dimensiunea evocatoare, documentară și autobiografică a paginilor de jurnal, volumul incită însă prin frumusețea scriiturii, de o delicatețe specifică poeziei Constanței Buzea. De altfel, poemele presărate pe parcursul jurnalului constituie o carte în sine, mai importantă chiar decât episoadele biografice propriuzise.

Note:

1. Andrei Pleșu, *Adrian Păunescu și comedia nuanțelor*, în *Obscenitatea publică*, Humanitas, București, 2004, p. 22.
2. Constanța Buzea, *Creștetul ghețarului. Jurnal (1969-1971)*, Humanitas, București, 2009, p. 20.
3. *Ibidem*, p.59.
4. *Ibidem*, p. 81.
5. *Ibidem*, p. 98.
6. *Ibidem*, p.119-120.
7. *Ibidem*, p. 155.
8. *Ibidem*, p. 157.

Bibliography:

Buzea, Constanța, *Creștetul ghețarului. Jurnal (1969-1971)/The glacier's crown. Diary (1969-1971)*, Humanitas, București, 2009.